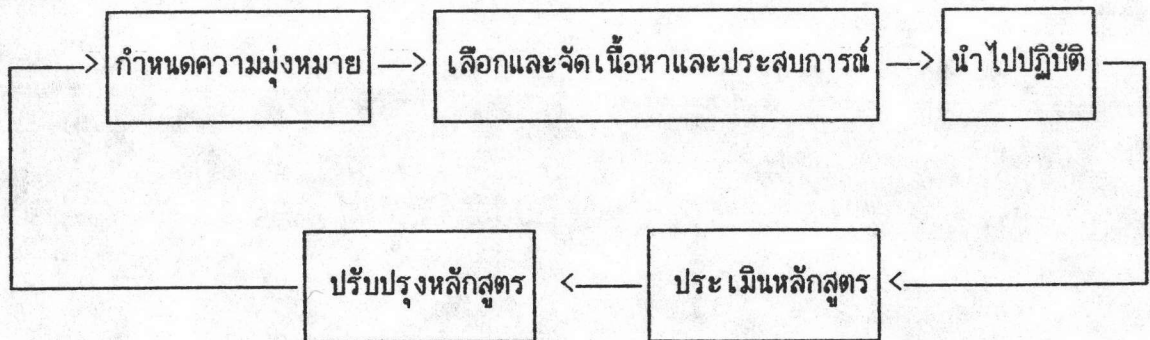

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่งของสังคม และสังคมได้มีการเปลี่ยนแปลง และขยายตัว เนื่องจากความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่ได้พัฒนาอย่างรวดเร็ว ฉะนั้น การจัดการศึกษาจึงต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง และพัฒนาให้สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนไป โดยเฉพาะหลักสูตรซึ่งเป็นหัวใจของการจัดการศึกษา จำเป็นต้องมีการพัฒนา และปรับปรุงตลอดเวลา กระบวนการพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะเป็นวัฏจักร เริ่มต้นด้วยการกำหนดความมุ่งหมาย เลือกและจัดเนื้อหาวิชา และประสบการณ์ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายนำหลักสูตร ไปปฏิบัติให้เกิดผลตามความมุ่งหมาย ประเมินหลักสูตรเพื่อหาข้อบกพร่อง และนำเอาผลที่ได้จากการประเมินหลักสูตรไปปรับปรุงหลักสูตรตั้งแผนภูมิ

การประเมินหลักสูตร นับว่าเป็นขั้นตอนที่สำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรเหมาะสม และมีประสิทธิภาพ ในการศึกษาวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต สาขาพลศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร
2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินหลักสูตร

แนวคิดเกี่ยวกับหลักสูตรและการประเมินหลักสูตร

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาหลาย ๆ ท่านได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรไว้มากมาย มีทั้งคล้ายคลึงกันและแตกต่างกัน เช่น เซเลอร์ และอเล็กซานเดอร์ (Saylor and Alexander 1974) กล่าวถึงหลักสูตรว่า "เป็นโครงการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่บุคคล ด้วยการอาศัยบุคคลอื่น หรือเครื่องมือเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ให้ โดยกำหนดขอบเขตการเรียนรู้ ด้านเนื้อหาวิชา และระยะเวลาไว้อย่างแน่นอน" ทิศนา ขัมมณี (2524) ให้ความหมายว่า "หลักสูตรหมายถึง โปรแกรมการศึกษาใด ๆ ก็ตาม ที่กำหนดโครงร่างการเรียนซึ่งประกอบไปด้วยรายวิชาต่าง ๆ พร้อมทั้งคำแนะนำเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ของแต่ละรายวิชา" เอนก เพียรอนุกุลบุตร (2524) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรดังนี้ หลักสูตรในความหมายกว้าง ๆ หมายถึง แผนการจัดประสบการณ์แก่ผู้เรียน หลักสูตรในความหมายที่แคบ หมายถึง โปรแกรมการศึกษาซึ่งประกอบไปด้วยโปรแกรมการเรียนอันหมายถึงรายวิชา หรือกระบวนวิชาที่จัดไว้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามโปรแกรมนั้น แล้วจะมีคุณลักษณะตามที่มุ่งหวังไว้ และส่วนที่สองคือ โปรแกรมกิจกรรมที่จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ ความรู้ความสามารถตามโปรแกรมการเรียนที่ตั้งไว้

กู๊ด (Good 1986) ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตรไว้ 3 ประการ คือ

1. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มวิชาที่จัดไว้เป็นระบบ เพื่อให้ผู้เรียนศึกษาให้จบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตร ในสาขาวิชาเอกที่ศึกษา เช่น หลักสูตรสังคมศึกษา หลักสูตรพลศึกษา เป็นต้น
2. หลักสูตร หมายถึง แผนการโดยทั่วไปทั้งหมด ของเนื้อหาหรือสิ่งที่จะสอนที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียน เรียนบรรลุถึงคุณภาพเพื่อให้จบชั้นหรือได้รับประกาศนียบัตรหรือเข้าสู่สาขาวิชาขึ้นหรืออาชีพ
3. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มประสบการณ์การศึกษา ภายใต้การแนะนำของโรงเรียนที่ออกแบบเพื่อให้การฝึกหัด และให้ประสบการณ์ที่ดีที่สุดแก่ผู้เรียน เพื่อให้เขาออกไปดำรงชีวิตในสังคม สุมิตร คุณานุกร (2523) ได้สรุปความหมายของหลักสูตรได้ 3 ประการดังนี้

1. หลักสูตร หมายถึง เอกสารที่กำหนดโครงการการศึกษาของผู้เรียน โดยบรรจุความหมายของการให้การศึกษา ตลอดจนเนื้อหาสาระของความรู้ ประสบการณ์กิจกรรมให้แก่ผู้เรียน เช่น หนังสือหลักสูตรประถมศึกษา และมีธยมศึกษา ของกระทรวงศึกษาธิการ เป็นต้น

2. หลักสูตร หมายถึง โครงการที่ประมวลความรู้ และประสบการณ์ให้ผู้เรียน เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถต่าง ๆ ของผู้เรียน เช่น หลักสูตรตัดเสื้อ หลักสูตรการอบรมและหลักสูตรอื่น ๆ

3. หลักสูตร หมายถึง วิชาความรู้สาขาหนึ่งที่ว่าด้วยหลักการ และแนวปฏิบัติ ในการพัฒนาหลักสูตร

โดยสรุป การให้คำนิยามความหมายของหลักสูตรจะแตกต่างกันตามแนวคิด การมองและสภาพการณ์ของผู้รู้ ดังที่ ไททอร์ย์ ลินลาร์ธัน (2524) กล่าวไว้ สรุปได้ว่า การให้นิยามความหมายของหลักสูตรจะแตกต่างกันไปตามระดับการศึกษา เนื่องจากขอบเขต หน้าที่และภาวะการศึกษาแตกต่างกัน ในระดับประถมศึกษา หลักสูตรมีความหมายครอบคลุมประสบการณ์ ทุกอย่างทั้งโรงเรียนจัดขึ้น ในระดับมัธยมศึกษา หลักสูตรจะมีความหมายเน้นในเรื่องเนื้อหา และกิจกรรมในห้องเรียนมากขึ้น และมีการแยกกิจกรรมนอกห้องเรียนเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร หรือ กิจกรรมเสริมหลักสูตร ส่วนในระดับอุดมศึกษา หลักสูตรจะมีความหมายเน้นเป็นพิเศษในเรื่องของเนื้อหาและองค์ประกอบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเนื้อหา รวมทั้งกิจกรรมที่ดำเนินไปเพื่อเนื้อหา จากคำนิยามความหมายของหลักสูตรตามที่ผู้รู้ได้กล่าวไว้ สรุปประเด็นได้ 4 ประการ คือ

1. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การศึกษาที่จัดให้แก่ผู้เรียน
2. หลักสูตร หมายถึง กลุ่มรายวิชาและกิจกรรมที่จัดเป็นระบบสำหรับผู้เรียน
3. หลักสูตร หมายถึง แผนการหรือโครงการการศึกษาที่จัดให้ผู้เรียน
4. หลักสูตร หมายถึง วิชาความรู้สาขาหนึ่ง

จากคำนิยามความหมายของหลักสูตรของนักการศึกษาหลายท่าน ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว อาจสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง โครงการหรือแผนการทางการศึกษาสำหรับผู้เรียน ที่บรรจุความมุ่งหมายเนื้อหาสาระของความรู้ ประสบการณ์และกิจกรรมอย่างเป็นระบบเพื่อให้ผู้เรียนได้บรรลุตามเป้าหมาย

องค์ประกอบของหลักสูตร

ทาบ (Taba 1962) กล่าวว่าไว้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะมีรูปแบบใดก็ตามควรมีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมงสอนแต่ละวิชา
3. ขบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลตามหลักสูตร

กองวิชาการ (2520) สรุปองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรแม่บท ได้แก่ ข้อกำหนดซึ่งประกอบด้วยจุดมุ่งหมาย และแนวทางของการศึกษา โครงสร้างของเนื้อหาสาระ ซึ่งประกอบด้วยหมวดวิชา หรือกลุ่มวิชา เนื้อหาวิชา อัตราเวลาเรียน แนวทางการสอน และการประเมินผลการเรียน

2. เอกสารหรือวัสดุอุปกรณ์ ได้แก่ เอกสาร และวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ ที่ครูใช้สอนและผู้เรียนใช้ เช่น หนังสือ แบบเรียน คู่มือครู แผนการสอน และวัสดุอุปกรณ์การเรียนต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการเรียนการสอน

3. กิจกรรมการเรียน ได้แก่ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของทั้งผู้สอนและผู้เรียน เช่น การสอนให้ค้นคว้า การศึกษานอกสถานที่ และการทำกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ที่ผู้สอนผู้เรียน และผู้บริหารเป็นผู้ปฏิบัติ

เอนก เพ็ชรอนุกุลบุตร (2524) กล่าวว่า หลักสูตรมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน โดย 2 ส่วนแรกเป็นองค์ประกอบหลัก 3 ส่วนหลังเป็นองค์ประกอบเสริม ดังนี้

1. จุดมุ่งหมายและจุดประสงค์ของหลักสูตร (Goal and Objective) ว่าจะผลิตบุคคลให้มีลักษณะเช่นไร ซึ่งมีอยู่หลายระดับ ทั้งในระดับทั่วไป และระดับเฉพาะเจาะจง เช่น การแก้ปัญหาโดยวิธีวิทยาศาสตร์ ฉะนั้นจุดมุ่งหมายของหลักสูตรจึงเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของหลักสูตร

2. เนื้อหา (Content) หลักสูตรต้องมุ่งเนื้อหา เพื่อเป็นเครื่องมือที่จะเรียนจะสอน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย หลักสูตรอาจแบ่งเนื้อหากว้าง ๆ ในระดับทั่วไป หรือ เฉพาะเจาะจง ในระดับสาขาวิชา กระบวนวิชา หรือแต่ละหน่วย แต่ละตอนของกระบวนวิชา

3. กระบวนการ (Procedure) หลักสูตรต้องบ่งแนวในการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย อันได้แก่ แนวการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน และยังรวมถึงกระบวนการอื่น ๆ อีกที่จะช่วยให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามเป้าหมาย เช่น โปรแกรมการสอนระยะสั้น ระยะยาว การบริการเพื่อให้เอื้อที่จะดำเนินกระบวนการให้การศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา และหลักสูตรเฉพาะนั้น ๆ

4. เอกสารประกอบหลักสูตร (Curriculum Material) หลักสูตรที่สมบูรณ์พอที่จะนำไปปฏิบัติได้จริง ให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร จะต้องมียเอกสารประกอบหลักสูตรต่าง ๆ อย่างพร้อมมูล เช่น ตำรา แบบเรียน โครงการสอน สมุดแบบฝึกหัด และอื่น ๆ

5. การประเมิน (Evaluation) เพื่อให้ได้ทราบว่า การดำเนินการของหลักสูตร เป็นไปตามความมุ่งหมายหรือไม่ เพียงไร จำเป็นต้องมีหน่วยประเมินคุณภาพ เพื่อเป็นเครื่องบ่งชี้สถานการณ์จริงของการใช้หลักสูตร ฉะนั้นหลักสูตรจึงต้องบ่งแนวในการประเมินไว้บ้าง

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรว่า เมื่อพิจารณาหลักสูตรในรูปแบบขององค์ประกอบแล้ว จะมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่

1. ความมุ่งหมาย (Objective)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
4. การประเมินผล (Evaluation)

สุมิตร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของหลักสูตร และเป็นกิจกรรมหนึ่งในกระบวนการพัฒนาหลักสูตร การประเมินหลักสูตรประกอบด้วย

1. การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. การเลือก การจัดเนื้อหาวิชา และประสบการณ์
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร
5. การปรับปรุงหลักสูตร

สุจริต เพียรชอบ (2523) ได้กล่าวว่า การประเมินหลักสูตรเป็น กระบวนการที่สำคัญ เพราะเป็นการหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่ได้ตั้งจุดมุ่งหมายไว้หรือไม่ มากน้อยเพียงใด อะไรเป็นสาเหตุ ผู้ประเมินหลักสูตรจึงต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ดี ทั้งทางด้านหลักสูตรและด้านการประเมินผล การประเมินผลหลักสูตรตามแนวใหม่นั้น เน้นการประเมินทั้ง โปรแกรมการศึกษา มิใช่ดูแต่เพียงการเรียนปีสุดท้ายเท่านั้น แต่ควรประเมินการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของผู้เรียนด้วยการประเมินหลักสูตรที่ดี ควรมีโครงการประเมินที่แน่นอน วิธีการประเมินหลักสูตรว่าสัมฤทธิ์ผลตามปริมาณที่ตั้งไว้เพียงใด อาจทำได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลของผู้เรียน
2. การวิเคราะห์หลักสูตรจากผลการวิจัยต่าง ๆ เช่น วิจัยเกี่ยวกับสัมฤทธิ์ผลของการเรียนวิชาต่าง ๆ
3. การตั้งคณะกรรมการหรืออนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และรวบรวมข้อสังเกตจากแหล่งต่าง ๆ ศึกษาข้อดี ข้อบกพร่องของหลักสูตร ศึกษาจากรายงานการวิจัย ข้อคิดเห็น และจากเอกสารหรือการประชุมต่าง ๆ
4. การวิเคราะห์หลักสูตรโดยใช้เกณฑ์ประเมินผล
5. การวิเคราะห์โครงการประเมินผล

สุमितร คุณานุกร (2523) กล่าวว่า การประเมินหลักสูตร คือการหาคำตอบว่าหลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามที่กำหนดไว้ในความมุ่งหมายหรือไม่ มากน้อยเพียงใด อะไรเป็นสาเหตุ ประเมินหลักสูตรเป็นงานที่ละเอียด ต้องการผู้ที่มีความรู้ในเรื่องของหลักสูตร ซึ่งมีขอบเขตกว้างขวางมาก หลักสูตรไม่สัมฤทธิ์ผล อาจจะเป็นเพราะความมุ่งหมายสูงเกินไป หรือเพราะความมุ่งหมายมากเกินไป ผู้ปฏิบัติไม่สามารถจะดำเนินการบรรลุตามนั้นได้ทุกประการ หรืออาจเป็นเพราะเลือกเนื้อหาหรือประสบการณ์ไม่สัมพันธ์กับความมุ่งหมาย ครูสอนไม่เป็น ขาดวัสดุอุปกรณ์ ไม่มีคู่มือหลักสูตร ไม่มีประมวลการสอน ฯลฯ และ (เรื่องเดียวกัน) การประเมินหลักสูตร เพื่อตัดสินสัมฤทธิ์ผลของหลักสูตรนั้นมีขอบเขตรวมถึง

1. การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร
2. การวิเคราะห์ขอบการนำหลักสูตรไปใช้
3. การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลในการเรียนของผู้เรียน
4. การวิเคราะห์โครงการประเมินผลหลักสูตร

จากใจความที่กล่าวมาแล้วทั้งหมดนี้ อาจสรุปได้ว่า การประเมินหลักสูตร เป็นกระบวนการตัดสินความเป็นไปได้ ประสิทธิภาพ และคุณค่าของหลักสูตร โดยอาศัยการรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลอย่างมีระบบ ซึ่งเป็นกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติสืบเนื่องกันโดยสม่ำเสมอตลอดเวลา เพราะการนำหลักสูตรไปใช้ และการสอนเกิดขึ้นที่สถาบันการศึกษาทุกวัน ถ้าให้มีการวิเคราะห์ปัญหา และประเมินหลักสูตรทุก ๆ สองปี หรือทุก ๆ ห้าปีแล้ว ปัญหาต่าง ๆ อาจพอกพูน และทวีความรุนแรงขึ้นได้ หากมีการวิเคราะห์ปัญหา และประเมินหลักสูตรอย่างสม่ำเสมอ การแก้ปัญหาโดยการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจะทำได้ และเกิดผลสูงสุดกว่า

รายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยภายในประเทศ

กุลธิดา หุณฑนามร (2518) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การใช้หลักสูตรวิชาพลศึกษา ระดับปริญญาตรีของ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรวิชาเอกพลศึกษาของนิสิตและอาจารย์ในแผนกวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในด้านการเรียนการสอนสถานที่ อุปกรณ์ และการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาเอกพลศึกษาของ คณะครุศาสตร์ ผลการวิจัยพบว่า นิสิตส่วนมากมีปัญหาเนื่องมาจาก อุปกรณ์ยังไม่เพียงพอ เนื้อหาวิชาในการเรียน มีน้อยไป การสอนของอาจารย์ไม่ดีเท่าที่ควร สถานที่มีไม่เพียงพอ และมีการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรน้อยไป อาจารย์ส่วนมากมีปัญหาเนื่องมาจาก สถานที่มีไม่เพียงพอ การเรียนของนิสิตไม่ดีเท่าที่ควร ประสบความยุ่งยากในการสอนบางวิชา อุปกรณ์มีไม่เพียงพอและไม่มีเวลาในการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร

กาญจนา คงเจริญ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการใช้หลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2520" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรของวิทยาลัยพลศึกษา ฉบับพุทธศักราช 2520 ผลการวิจัยพบว่า ในด้านความมุ่งหมาย

ของหลักสูตร ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ เห็นว่าเป็นความมุ่งหมายที่เหมาะสมดีแล้ว วิทยาลัยพลศึกษาสามารถผลิตนักศึกษาให้เป็นไปตามหลักสูตรได้มาก สำหรับในด้านเนื้อหาวิชา ทั้งผู้บริหารและอาจารย์ เห็นว่า รายวิชาในหมวดวิชาต่าง ๆ ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมดีแล้ว หมวดวิชาที่ควรได้รับการปรับปรุงแก้ไข คือ หมวดวิชาโท (นันทนาการ) ภาคปฏิบัติเลือกเรียน ส่วนใหญ่เห็นว่าควรตัดวิชากอล์ฟ โบว์ลิ่ง และขี่ม้า ออก เพราะเป็นวิชาที่ให้ประโยชน์ต่อนักศึกษาน้อยมาก นอกจากนี้วิทยาลัยพลศึกษา ยังขาดงบประมาณในการจัดหาอุปกรณ์การสอน โสภิตกณุปกรณ์ ตำราประกอบการเรียนการสอน และการดำเนินการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร และสุดท้ายอาจารย์ผู้สอน ประสบปัญหาการสร้างแบบทดสอบให้ได้มาตรฐาน

จันทนา แอสวรรณ (2522) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผลมหาบัณฑิต สาขาวิชาพลศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบถึงการพัฒนาการและการนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาของมหาบัณฑิตไปใช้ในการทำงาน ลักษณะงานและประสิทธิภาพของงาน ผลการวิจัยพบว่า มหาบัณฑิตส่วนใหญ่สำเร็จปริญญาบัณฑิต สาขาพลศึกษา จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาบัณฑิต ทำหน้าที่ในตำแหน่งอาจารย์มากที่สุด และส่วนใหญ่ทำงานในสังกัดของรัฐบาล เหตุจูงใจที่ทำให้มหาบัณฑิตไปทำการศึกษาต่อที่ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มากที่สุด คือ ต้องการหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อนำไปใช้ในการทำงาน การนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในการทำงานด้านต่าง ๆ ผลงานทางวิชาการมหาบัณฑิตมีหลายประเภท ที่มากที่สุดคือการจัดหรือร่วมจัดประชุมหรือการสัมมนาวิชาการ นอกจากนั้น มีผลงานอื่น ๆ เช่น การเขียนตำรา การวิจัย การเขียนบทความ และการปรับปรุงหลักสูตร มหาบัณฑิตเป็นสมาชิกสมาคมวิชาชีพมากกว่าสมาคมอื่น ๆ และมีส่วนร่วมในการสัมมนาวิชาการสมาคมมากกว่ากิจกรรมอื่น มหาบัณฑิตมีโครงการพัฒนาวิชาชีพหลายด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนการสอนซึ่งรวมทั้งการพัฒนาหลักสูตรด้วย การเผยแพร่วิชาการ และการบริหารการปรับปรุงบุคลากรทางด้านพลศึกษา และโครงการอื่น ๆ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนและการจัดประสบการณ์ให้แก่บัณฑิตนั้น ปรากฏว่า หลักสูตรควรมีการปรับปรุงเนื้อหาวิชาการเรียนการสอนควรมีการปรับปรุงทั้งผู้เรียนผู้สอน และวิธีสอนการจัดประสบการณ์ ควรให้บัณฑิตได้มีประสบการณ์ตรงมากที่สุด

จุฑารัตน์ บวรสิน (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินผลหลักสูตรระดับปริญญาตรีสองปี วิชาเอกพลศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินผลหลักสูตรระดับปริญญาตรีสองปี วิชาเอกพลศึกษาของคณะ

ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ในด้านความมุ่งหมาย องค์ประกอบของหลักสูตร การเลือก และจัดเนื้อหาวิชา ขบวนการนำหลักสูตรไปใช้และสัมฤทธิ์ผลทางการศึกษาของนักศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาปีสุดท้าย บัณฑิต อาจารย์ผู้สอน และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร มีความเห็นว่า หลักสูตรวิชาเอกพลศึกษา มีความเหมาะสมในด้านความมุ่งหมาย องค์ประกอบของหลักสูตร และการเลือกและจัดเนื้อหาวิชา

2. นักศึกษาปีสุดท้าย บัณฑิต และอาจารย์ผู้สอน มีความเห็นว่า ขบวนการของการนำหลักสูตรไปใช้ ในด้านคุณลักษณะของผู้สอน คุณลักษณะของผู้เรียน อุปกรณ์การสอน อุปกรณ์ประเภทตำรา และสถานที่ที่มีความเหมาะสมดี นอกจากนี้ นักศึกษาปีสุดท้าย บัณฑิต อาจารย์ผู้สอน และผู้บริหารโรงเรียน มีความเห็นว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับมาก

สุรี ธรรมเลิศหล้า (2524) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การติดตามผล บัณฑิตครุศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อติดตามผลในการปฏิบัติงาน ของบัณฑิตครุศาสตร์ สาขาวิชาพลศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาจาก คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่ปีการศึกษา 2505-2523 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บังคับบัญชาและบัณฑิต เห็นว่าความสามารถในการปฏิบัติงานของบัณฑิต มีความสามารถมากในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ บัณฑิตมีความรู้และความเข้าใจถึงความสำคัญของวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม มีความรู้เกี่ยวกับหลักสูตรประมวลการสอนและการวัดผล ประเมินผลทางการศึกษา ควรติดตามความเคลื่อนไหวทางพลศึกษาและทางวิชาการ

2. ด้านการสอน บัณฑิตมีความสามารถในการปกครองชั้นเรียน มีการรับฟังความคิดเห็นของนักเรียนในการเรียนการสอน ความสามารถในการอธิบายและสาธิตทักษะทางกีฬา

3. ด้านบุคลิกภาพ บัณฑิต มีความสุภาพอ่อนโยนและร่าเริงแจ่มใส แต่งกายสะอาด และท่าทางเหมาะสมกับเป็นครูพลศึกษา มีความขยันขันแข็งอดทน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค รับฟังความคิดเห็นและกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

4. ด้านคุณธรรม และความประพฤติ บัณฑิตมีความเมตตากรุณาโอบอ้อมอารี แสดงความยินดีในความสำเร็จของผู้อื่น เสียสละเพื่อส่วนรวมและอุทิศเวลาในการทำงาน

5. ด้านมนุษยสัมพันธ์ บัณฑิตมีความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น ยิ้มแย้มแจ่มใส ต่อผู้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงาน นักเรียน เจ้าหน้าที่ และภารโรง

6. ด้านทักษะต่ออาชีพครู บัณฑิตมีความซื่อตรงต่อหน้าที่และเวลา ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ต่ออาชีพครู สร้างและรักษาชื่อเสียงให้กับตนเองและสถาบันที่สอนอยู่

สุทัศนีย์ วิวัฒน์ปฐพี (2526) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินหลักสูตร ศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล มหาวิทยาลัยมหิดล" โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อประเมินหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต คณะแพทยศาสตร์ ศิริราชพยาบาล โดยใช้แบบจำลองชิป ประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิตของหลักสูตร เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร ได้ผลการประเมินหลักสูตรในแต่ละด้านดังนี้

1. การประเมินบริบท จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นจุดมุ่งหมายในระดับทั่วไปเป็นจุดมุ่งหมายที่ระบุให้ผู้เรียนได้พัฒนาด้านสติปัญญาความสามารถ ด้านทัศนคติค่านิยมในการประกอบอาชีพ และด้านทักษะและความชำนาญในการประกอบอาชีพ โครงสร้างของหลักสูตรเน้นทางด้านทฤษฎีมากกว่าด้านปฏิบัติ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ปัจจัยสนับสนุนการนำหลักสูตรไปใช้ไม่เหมาะสมเท่าที่ควร เพราะอาจารย์ทำหน้าที่ด้านวิจัย และบริการวิชาการค่อนข้างต่ำ สัดส่วนวุฒิของอาจารย์ประจำต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย นอกจากนี้อุปกรณ์การเรียนการสอน ตำรา และสถานที่เรียน ไม่เพียงพอแก่นักศึกษา แต่สัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักศึกษาอยู่ในระดับดี

3. การประเมินกระบวนการ ผู้สอนประเมินกระบวนการว่า ได้จัดกิจกรรมการสอนเหมาะสม และปฏิบัติหน้าที่เต็มความสามารถ แต่มีกิจกรรมการเรียนการสอนบางอย่างมีผู้เรียนเห็นว่าควรแก้ไข

4. การประเมินผล หัวหน้าผู้รับผิดชอบนักกายภาพบำบัด เห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษาเป็นผู้มีความสามารถ มีทัศนคติที่ดี มีคุณธรรม ในการประกอบอาชีพ มีทักษะและความชำนาญในการปฏิบัติงานตรงตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แต่ก็ยังต้องให้ผลผลิตของหลักสูตร มีคุณลักษณะสูงกว่าที่เป็นจริง

อรุณ วิวัฒน์ประวี (2527) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินหลักสูตร วิชาเอกดนตรีศึกษา ในวิทยาลัยครู" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินหลักสูตรวิชาเอกดนตรีศึกษา ในวิทยาลัยครู โดยใช้แบบจำลองชิป ประเมินบริบท ปัจจัยเบื้องต้น กระบวนการและผลผลิต ของหลักสูตรเพื่อหาข้อบกพร่อง และเสนอแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรผลการวิจัย พบว่า ได้ผลประเมินหลักสูตรด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การประเมินบริบท ความมุ่งหมายของหลักสูตร ส่วนใหญ่มีความเหมาะสม โครงสร้างเนื้อหาสาระ เป็นภาคทฤษฎีมากกว่าภาคปฏิบัติ ดนตรีตะวันตกมากกว่าดนตรีไทย จำนวนหน่วยกิต ดนตรีปฏิบัติน้อยไป สำหรับเนื้อหาส่วนใหญ่เหมาะสม

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ปัจจัยเบื้องต้นสำหรับหลักสูตรยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร อาจารย์ผู้สอนมีวุฒิต่ำกว่าเกณฑ์ สัดส่วนมาตรฐานของทบวงมหาวิทยาลัย จำนวนอาจารย์ไม่เพียงพอ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่พร้อมเท่าที่ควร ส่วนนักศึกษามีความเหมาะสมปานกลาง

3. การประเมินกระบวนการ กระบวนการของหลักสูตรยังไม่เหมาะสมเท่าที่ควร นักศึกษาดำเนินการเรียนอยู่ในระดับปานกลาง มีลักษณะเป็นผู้รับ ชักถาม และแสดงความคิดเป็นน้อย กระบวนการเรียนการสอนยังไม่เหมาะสม นักศึกษาได้รับผลสมฤทธิ์จากกระบวนการเรียนการสอนด้านพุทธิพิสัย และทักษะพิสัยน้อย

4. การประเมินผล บัณฑิตวิชาเอกดนตรีศึกษา มีคุณสมบัติเป็นไปตาม ความมุ่งหมายของหลักสูตรค่อนข้างน้อย

ภัทรา อรัญภาค (2529) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การประเมินหลักสูตรการ สาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) : การศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนผดุงครรภ์ อนามัยศูนย์-

อนามัยแม่และเด็กเขต 9 จังหวัดยะลา" ผลการวิจัยพบว่า

1. การประเมินบริบท การกำหนดวัตถุประสงค์โครงสร้างและเนื้อหาสาระของหลักสูตร มีความเหมาะสมสอดคล้องกันในระดับค่อนข้างมาก คือ วัตถุประสงค์ของหลักสูตรเขียนไว้ชัดเจน ค่อนข้างมาก สามารถนำไปปฏิบัติจริงได้ มีความสอดคล้องกับความต้องการของสังคมและมีความเป็นเอกลักษณ์แห่งวิชาชีพในระดับค่อนข้างมาก โครงสร้างในหลักสูตรในระดับหมวดวิชา และระดับรายวิชา ส่วนใหญ่มีความเหมาะสมแล้ว เนื้อหาสาระของหลักสูตรมีปริมาณเหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการศึกษาและมีความยากง่ายเหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน เนื้อหารายวิชาในหมวดวิชาชั้นมีความจำเป็นต่อการนำไปใช้ในการปฏิบัติงาน เนื้อหาที่น่าสนใจ และมีความทันสมัยค่อนข้างมาก ตลอดจนเนื้อหารายวิชาที่มีปริมาณเหมาะสมกับจำนวนหน่วยกิตในระดับค่อนข้างมาก

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น ปัจจัยเบื้องต้นด้านผู้สอนและผู้เรียนมีความเหมาะสมต่อการจัดการเรียนการสอน ในหลักสูตรนี้ในระดับค่อนข้างมากยกเว้น สิ่งประกอบการเรียนการสอน เช่น ตำรา สื่อทัศนูปกรณ์ วัสดุอุปกรณ์การฝึกปฏิบัติและสถานที่เรียนนั้นพบว่าบางชนิดมีปริมาณค่อนข้างน้อย บางชนิดมีคุณภาพค่อนข้างต่ำ และบางชนิดมีความสะดวกในการให้บริการค่อนข้างน้อย สถานที่ฝึกปฏิบัติงานบางแห่งมีประเภทและปริมาณของผู้ป่วยสำหรับการฝึกปฏิบัติงานอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย

3. การประเมินกระบวนการ การจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลการเรียนการสอนโดยทั่วไป และในระดับวิชาส่วนใหญ่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างมาก มีเพียงบางรายวิชาเท่านั้นที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย และยังไม่พร้อมเกี่ยวกับการเปิดสอนในหมวดวิชาเลือก ซึ่งควรให้นักศึกษาเลือกเรียนได้อย่างเสรี

4. ^{การ} ประเมินผล ผลผู้ครรภ์สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรการสาธารณสุขชุมชน (ผดุงครรภ์อนามัย) จากโรงเรียนผดุงครรภ์อนามัย ศูนย์อนามัยแม่และเด็กเขต 9 จังหวัดยะลา มีคุณสมบัติทั่วไป และคุณลักษณะเฉพาะทางวิชาชีพจึงประสงค์ตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตร มีความรู้ความสามารถตรงตามที่กำหนดไว้ในวัตถุประสงค์ของหลักสูตรในระดับค่อนข้างมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

เยทส์ (Yates. 1978) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินผลหลักสูตรการเตรียมตัวในสาขาอาชีพของภาพสุศึกษา พลศึกษา และสันตนาการ ของวิทยาลัยอาร์ดิง โดยอาศัยความคิดเห็นของบัณฑิตที่เพิ่งจบการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า

1. เนื้อหาที่เน้นมาก มี 5 อย่าง คือ การป้องกันการบาดเจ็บทางการศึกษา ทฤษฎีของการสอนทักษะกีฬา 1 และ 2 สรีรวิทยาของการออกกำลังกาย รายวิชากิจกรรมต่าง ๆ และการเรียนรู้การเคลื่อนไหว
2. โปรแกรมที่ดีที่สุด คือ การเตรียมการเป็นครู โปรแกรมการแข่งขันภายในและการสอนทักษะกีฬา
3. โปรแกรมการเตรียมวิชาชีพที่ควรได้รับการปรับปรุงมากที่สุด คือ การเตรียมการเป็นผู้ฝึกกีฬา และบางรายวิชานำไปใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้น้อยมาก
4. วิชาที่เกี่ยวกับการเป็นผู้ฝึกสอนกีฬา สุขภาพ สันตนาการกิจกรรมระเบียบของโรงเรียน ควรมียุทธศาสตร์เวลาฝึกปฏิบัติยาวขึ้น จะช่วยยกระดับโปรแกรมการเตรียมวิชาชีพได้
5. ร้อยละ 80 ของหน้าที่ครูได้รับการประเมินว่าดี และร้อยละ 20-22 ของหลักสูตร และรายวิชาที่เปิดสอนได้รับการประเมินผลในทางดี
6. หน้าที่ต่อไปนี้มี การเตรียมตัวไม่พอเพียง ได้แก่ การสอนชั้นเรียนพลศึกษา การสอนชั้นเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ การสอนเด็กพิการ การเลือกตำรา การออกกฎระเบียบ การเข้าร่วมเป็นกรรมกลุ่มต่าง ๆ การสอนฟุตบอล การตั้งคลินิก การเตรียมข่าวใหม่ ๆ การให้คำแนะนำในด้านต่าง ๆ การเป็นผู้ฝึกสอนมวยปล้ำ และผู้ฝึกสอนวอลเลย์บอล
7. บัณฑิตมีปรัชญาเกี่ยวกับการสอนพลศึกษาต่าง ๆ กันและมีความเห็นแตกต่างกันเกี่ยวกับปรัชญาของภาควิชา สุขศึกษา พลศึกษา และสันตนาการ

8. ร้อยละ 61.80 ของบัณฑิต ได้เรียนในระดับบัณฑิตศึกษา
9. บัณฑิตหญิงและชายเห็นว่า การเป็นผู้ฝึกสอนในด้านต่าง ๆ ที่มีในหลักสูตรควรได้รับการปรับปรุง
10. บัณฑิตที่เรียนวิชาเอกสาขาศึกษา พลศึกษา และสันตนาการ ส่วนมากละทิ้งกิจกรรมในสนาม
11. คุณค่าของวิชาและการบรรลุวัตถุประสงค์ มีค่าตรงกันสำหรับบัณฑิตต่างชั้นเรียน
12. บัณฑิตปี 1970-1975 พอใจกับหลักสูตรวิชาชีพ
13. บัณฑิตหญิง มีความเห็นว่า วัตถุประสงค์ของหลักสูตรและการจัดการศึกษา มีความเหมาะสมน้อยกว่าบัณฑิตชาย
14. บัณฑิตชายและบัณฑิตหญิง มีความเห็นไม่แตกต่างกันในด้านจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คุณค่าของหลักสูตรตลอดจนเนื้อหาวิชาทั้งหมดของหลักสูตรในภาควิชาศึกษาศาสตร์ พลศึกษา และสันตนาการ

ฮอร์ตตัน (Horton 1978) ได้ประเมินผลโปรแกรมการสอนพลศึกษาในวิทยาลัยชุมชนของอาร์คันซอ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินสถานภาพของโปรแกรมการสอนพลศึกษาในวิทยาลัยชุมชนของอาร์คันซอ โดยมี Neilson-Comer-Allesn Score Card เป็นเครื่องมือในการศึกษา เพื่อดูว่า กลุ่มครูผู้สอน อุปกรณ์การสอน การจัดรูปแบบโปรแกรม กิจกรรมของโปรแกรม ผู้ฝึกสอนที่มีความชำนาญเฉพาะด้านและการสอนมีขอบเขตแค่ไหน ตามมาตรฐานของ Score Card ผลของการศึกษาพบว่า

1. กลุ่มครูผู้สอนมีระดับความสามารถปานกลาง
2. อุปกรณ์การสอนอยู่ในระดับไม่เป็นที่พอใจ
3. การจัดรูปแบบโปรแกรมอยู่ในระดับต่ำ
4. กิจกรรมของโปรแกรมอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจ
5. ผู้ฝึกสอนที่มีความเฉพาะด้านอยู่ในเกณฑ์สูงกว่าเฉลี่ย

6. โปรแกรมการสอนอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่ามาตรฐาน การประเมินผลโดย
ส่วนรวมของวิทยาลัยชุมชน ของรัฐอยู่ในระดับต่ำ

ความพร้อมของโปรแกรมการสอนพลศึกษา ในวิทยาลัยชุมชนของอาร์คันซอ ได้แก่

1. ห้องสมุดของวิทยาลัยชุมชนมีหนังสือ เฉพาะสาขามากเพียงพอ
2. กลุ่มครูผู้สอนมีคุณสมบัติที่ดีเยี่ยม ในด้านการเตรียมตัวสำหรับอาชีพ และ
ประสบการณ์การสอน
3. บริเวณที่ตั้งของโรงเรียนเหมาะสมสำหรับจำนวนนักศึกษาในปัจจุบัน
และอนาคตตามมาตรฐานของ Score Card
4. จากการประเมินผล พบว่า ร้อยละ 80 ของนักศึกษาในวิทยาลัยชุมชน
ลงทะเบียนเรียนในชั้นซึ่งมีนักศึกษาอย่างมาก 25 คน
5. จำนวนชั่วโมงสอนของครูดีมากตามมาตรฐานของ Score Card
6. วิทยาลัยชุมชนมีวิชาบังคับทางวิทยาศาสตร์พื้นฐานและการศึกษาทั่วไป
อยู่ในระดับดีเยี่ยมตามโปรแกรมการศึกษา

สิ่งต่อไปนี้เป็นจุดบกพร่องของโปรแกรมการสอนพลศึกษา ในวิทยาลัยชุมชนของ
อาร์คันซอ

1. จำนวนการเป็นสมาชิกของในกลุ่ม หรือชมรมอาชีพโดยกลุ่มครูผู้สอน
อยู่ในเกณฑ์ต่ำ
2. การเข้าร่วมประชุมระดับอาชีพของผู้สอนอยู่ในระดับต่ำกว่าค่าเฉลี่ย
3. อุปกรณ์กลางแจ้ง สถานที่ เครื่องอำนวยความสะดวกทั่วไป อยู่ใน
ระดับต่ำ
4. โปรแกรมกีฬาระหว่างวิทยาลัยเน้นเฉพาะบาสเกตบอล
5. กิจกรรมภายในวิทยาลัยสำหรับนักศึกษายังมีน้อย
6. วิชาเกี่ยวกับกิจกรรมเปิดให้เลือกเรียนน้อยมากสำหรับนักศึกษาที่
ลงทะเบียนเรียนวิชาเอกพลศึกษา

หลายวิทยาลัยกำลังพัฒนาอุปกรณ์และขยายโปรแกรมจึงควรมีการติดตามผลอีก
ครั้ง ในช่วง 3-5 ปี สำหรับวิทยาลัยชุมชนของอาร์คันซอ

มัวร์เฮด (Moorhead 1974) ได้วิจัยเรื่อง การประเมินผลโปรแกรม วิชาพลศึกษาระดับปริญญาตรี ของมหาวิทยาลัยของรัฐอลาบามา ปี 1972-1973 โดยศึกษา กลุ่มตัวอย่างประชากรที่เป็นสมาชิกคณะพลศึกษา คือ อาจารย์แต่อยู่สายวิชาอื่น นักศึกษาวิชา เอกพลศึกษาชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ทั้ง 4 กลุ่มมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในเรื่อง การสอนกิจกรรมพลศึกษา กิจกรรมเสริมหลักสูตร ห้องสมุด โสตทัศนูปกรณ์ และ สิ่งอำนวยความสะดวกในกิจกรรมกลางแจ้งและมีความเห็นแตกต่างกันเรื่องการบริหาร นักศึกษา ูปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวก